

Skloňování neuter v ruštině

Ke střednímu rodu patří v ruštině substantiva první skupiny skloňování (*I склонение*), která lze rozdělit do dvou skupin:

- neutra, která končí na **-ие** (např. *собрание, бытие, житие* atd.)
- neutra, která nekončí na **-ие** (např. *плечо, правило, сердце, лицо, воскресенье* atd.)

Podle tvrdého vzoru se v ruštině skloňují podstatná jména středního rodu podle typu *правило*, podle měkkého vzoru se skloňují slova: *воскресенье, училище, собрание* (Balcar 1997: 27). Následující tabulka znázorňuje skloňování podstatných jmen středního rodu v sg. (Balcar 1997: 27, Barnetová 1979: 458):

<i>Pád</i>	<i>Tvrдый vzor</i>	<i>Měkké vzory</i>		
Nom.	правило	училище	собрание	воскресенье
Gen.	правила	училища	собрания	воскресенья
Dat.	правилу	училищу	собранию	воскресенью
Ak.	правило	училище	собрание	воскресенье
Inst.	правилом	училищем	собранием	воскресеньем
Lok.	(о) правиле	(об) училище	(о) собрании	(о) воскресенье

Rozdíl mezi těmito dvěma skupinami je v lokálu: podstatná jména, končící na **-ие** (např. *собрание*) mají v lok. sg. koncovku **-и** (*о собрании*). Substantiva středního rodu, která nekončí na **-ие** (např. *поле*) mají v lok. sg. koncovku **-е** (*о поле*) (Adamec 1996: 62-63). Neutra se v ruštině shodují v nom. a ak. v jednotném a množném čísle. Skloňování podstatných jmen středního rodu v pl. je znázorněno v následující tabulce (Balcar 1997: 27):

<i>Pád</i>	<i>Tvrký vzor</i>	<i>Měkké vzory</i>		
Nom.	правила	училища	собрания	воскресенья
Gen.	правил	училищ	собраний	воскресений
Dat.	правилам	училищам	собраниям	воскресеньям
Ak.	правила	училища	собрания	воскресенья
Inst.	(с) правилами	(с) училищами	(с) собраниями	(с) воскресеньями
Lok.	(о) правилах	(об) училищах	(о) собраниях	(о) воскресеньях

Substantiva s koncovkou **-ко** v sg. mají v nom. pl. koncovku **-и**, např.: *яблоко-яблоки, колено-колени, плечо-плечи, ухо-уши* aj. Několik podstatných jmen má v plurálu koncovku **-ья**, např.: *крыло-крылья, звено-звенья, перо-перья, дерево-деревья* aj. V gen. pl., který zpravidla nemá koncovku, se můžeme občas setkat s vkladnými **-о-** a **-е-**, např.: *окна – (без) окон, стёкла – (без) стёкол, кресла – (без) кресел* aj. V ruštině se lze setkat v gen. i s vkladným **-и-**, které mají substantiva na **-ье**, jako např.: *воскресенья – (без) воскресений, варенья – (без) варений* aj. Zakončení **-ьев** v gen. pl. mají substantiva typu *звено* (без *звеньев*) a také podstatná jména *платье* (без *платьев*), *верховье* (без *верховьев*), *низовье* (без *низовьев*), *устье* (без *устьев*). Koncovku **-ов** v gen. pl. mají substantiva na **-ико**, jako např.: *колёсико – (без) колёсиков*, a některá jiná: (без) *облаков, судов* aj. Podstatná jména středního rodu *поле, море, горе* se skloňují obdobně jako *собрание*, ale v lok. sg. mají koncovku **-е** (о *поле, море, горе*). V gen. pl. mají substantiva *поле* a *море* koncovku **-ей** (без *полей, морей*). Ke třetí skupině skloňování (*III склонение*) patří v ruštině deset substantiv středního rodu, končící na **-мя** (*семья, стремя, время, бремя, вымя, знамя, имя, пламя, племя, темя*) a mají zvláštní skloňování (Adamec 1996: 67-68), které je uvedeno v následující tabulce (Adamec 1996: 68, Balcar 1997: 27, Barnetová 1979: 466):

<i>Pád</i>	<i>singulár</i>			<i>plurál</i>
Nom.	время	имя	семя	имена
Gen.	времени	имени	семени	имѣн
Dat.	времени	имени	семени	именам
Ak.	время	имя	семя	имена
Inst.	временем	именем	семенем	именами
Lok.	(о) времени	имени	семени	(об) именах

Zároveň je v tabulce znázorněn příklad skloňování v pl. – *имена* (Виноградов 1952: 173). Neutra *вымя, пламя, темя* se nepoužívají v pl. a substantiva *семя* a *стремя* mají v gen. pl. tvary *семян* a *стремян*. Tvary substantiva *знамя* v pl. mají přízvuk na druhé slabice: *знамѣна, знамѣн* atd. (Виноградов 1952: 173). Neutra *небо* a *чудо* mají v nom. pl. nepravidelné tvary: *небеса* a *чудеса*. Tvar nom. pl. se shoduje s ak. pl. V následující tabulce je uvedeno skloňování podstatných jmen *небеса, чудеса* v pl. (Balcar 1997: 27):

Nom.	небеса	чудеса
Gen.	небес	чудес
Dat.	небесам	чудесам
Ak.	небеса	чудеса
Inst.	небесами	чудесами
Lok.	(о) небесах	(о) чудесах

Podstatné jméno středního rodu *дитя* (*дети* – pl.) má zvláštní deklinaci a v současné ruštině se mnoho nepoužívá, na rozdíl od substantiva *ребёнок* (m. r., sg.), např. *это необыкновенный ребёнок* (Adamec 1996: 68, Виноградов 1952: 174). Následující tabulka znázorňuje skloňování podstatného jména středního rodu *дитя* v sg. a pl. (Adamec 1996: 68, Barnetová 1979: 466, Виноградов 1952: 174):

<i>Pád</i>	<i>singulár</i>	<i>plurál</i>
Nom.	дитя	дети
Gen.	дитяти	детей
Dat.	дитяти	детям
Ak.	дитя	детей
Inst.	дитятей/ дитятею ¹	детьми
Lok.	(о) дитяти	(о) детях

Substantivum *дитя* se v dnešní době v ruštině používá v ustálených výrazech, jako např. *дитя улицы*, *дитя природы* aj. Podstatné jméno *дети* (pl.) se skloňuje podle třetí skupiny skloňování a, na rozdíl od podstatného jména *дитя*, se používá velice často, např. *грудные дети*, *на улице играют дети* atd. (Виноградов 1952: 174).

Literatura:

1. ADAMEC, P. - HRABĚ, V. - JIRÁČEK, J. - MILOSLAVSKIJ, I. G. - ŽAŽA, S.: *Morfologie ruštiny I.*, Brno 1996. ISBN 80-210-1454-7.
2. BALCAR, Milan. *Ruská gramatika v kostce*. Praha: Vysoká škola ekonomická
3. ВИНОГРАДОВ, В. В. *Грамматика русского языка. Том I. Фонетика и морфология*. Издательство академии наук СССР. Москва - 1952

---

¹ tvar inst. sg. *дитятею* lze vysvětlit jako tradiční pravopis.